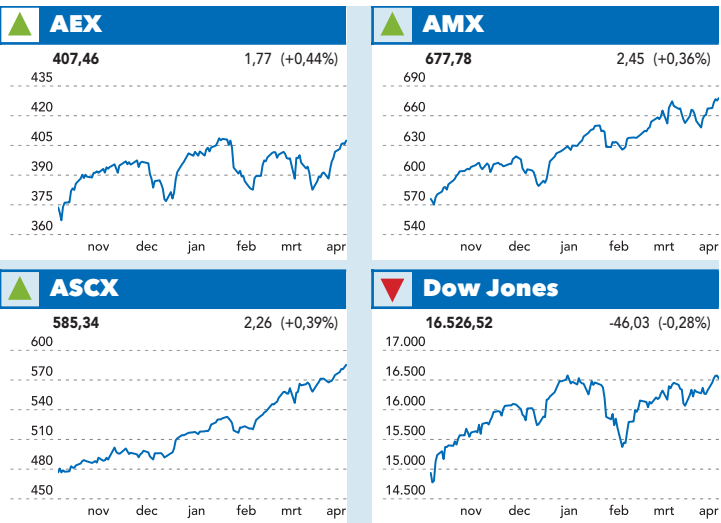
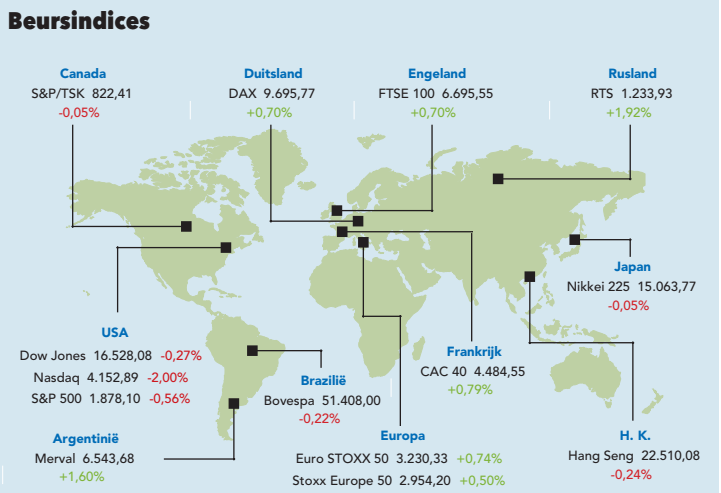

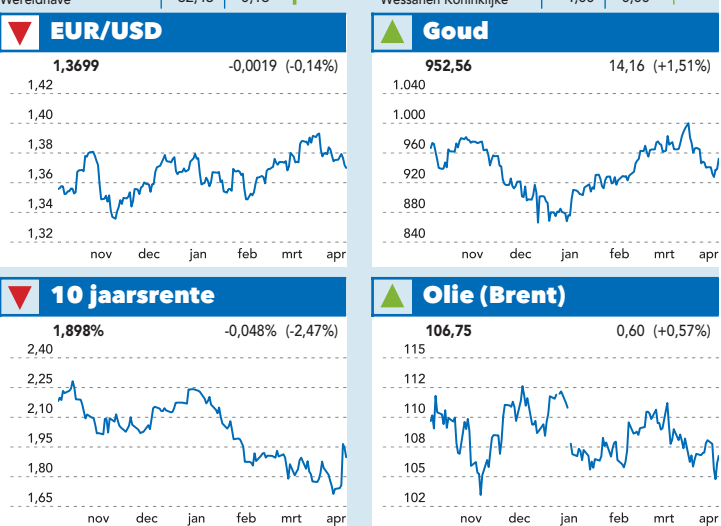

AEX

	slot 04/04	+/- in % 03/04	return	52 week vergelijking laagste	52 week vergelijking hoogste	MK in milj.
Aegon	6,75	0,07	1	47,20	4,41	6,99
Ahold Koninklijke	14,30	-0,45		30,94	11,23	14,72
Akzo Nobel	58,11	1,48		21,50	42,10	61,09
ArcelorMittal	11,91	2,01		23,02	8,35	13,40
ASML Holding	67,34	-0,31		31,58	50,11	75,05
Boskalis Westminster	40,41	1,09		32,61	26,92	40,44
Corio	33,90	0,24		0,68	28,65	36,66
Delta Lloyd Groep	19,83	-0,40		59,04	12,98	21,20
DSM Koninklijke	50,16	-0,79		11,17	45,62	60,19
Fugro	44,82	0,25		5,21	37,94	49,72
Gemalto	86,15	0,28		27,27	57,13	91,15
Heineken	51,40	1,14	-12,90	44,14		58,48
ING Groep	10,82	0,93		92,96	5,55	11,04
KPN Koninklijke	2,52	-0,55		66,45	1,38	2,80
OCI	32,74	-0,20		32,31	17,71	38,58
Philips Koninklijke	25,86	0,70		14,68	20,00	28,31
Randstad	43,46	0,39		39,61	27,98	49,84
Reed Elsevier	15,82	0,89		21,54	12,19	16,29
Royal Dutch Shell A	26,84	0,49		11,81	23,40	26,96
SBM Offshore	13,58	1,57		7,26	10,30	16,18
TNT Express	7,02	-3,03		26,89	5,58	7,32
Unibail-Rodamco	190,25	0,79		5,33	164,20	209,00
Unilever Certificate	29,80	0,27		4,83	28,97	33,09
Wolters Kluwer	20,42	0,15		22,05	15,47	22,16
Ziggo	32,64	-0,18		24,04	25,72	34,00

AMX	aandeel	slot 04/04	+/- in % 03/04
Aalberts Industries	25,72	0,65	
Accell Group	14,88	0,34	
Air France-KLM	11,94	2,44	
Aperam	18,89	-0,50	
Arcadis	28,10	0,16	
Arasus	39,33	0,25	
ASM International	29,22	-0,95	
BAM Groep Koninklijke	4,14	-2,03	
BinkBank	8,57	0,11	
Brunel International	51,82	-0,12	
Carillion	17,27	0,29	
Eurocommercial Prop.	31,50	0,32	
Exact Holding	27,48	1,33	
Nieuwe Steen Investments	4,30	-0,32	
Nutree	32,26	0,16	
PostNL Koninklijke	3,53	-0,84	
Royal Imtech	1,97	-0,25	
Silgro Food Group	29,39	0,81	
Ten Cate Koninklijke	23,06	0,61	
TKH Group	26,15	1,36	
TomTom	5,02	0,22	
USG People	11,93	-1,00	
Vastned	35,67	0,25	
Vopak Koninklijke	40,82	1,34	
Wereldwijd	62,43	0,16	

▲ Bas Doets.
Foto: Corné Sparidaens

‘Uiteindelijk komen de klappen toch’

Voor Noord-Nederland lijkt de crisis nog niet ten einde. Het verlies van banen in dit landsdeel is pas vorig jaar begonnen. De bezuinigingen door de overheid gaan nog veel meer werkgelegenheid kosten.

Het Noorden is erg

Bas Doets

Veel werk in het Noorden is in de periode 2008-2013 verloren gegaan in de stuwendende sectoren (die ook indirect werk opleveren): industrie, bouw, transport, handel en landbouw. Dat verlies is groten-deels gecompenseerd door de groei van de quartaire sector: overheid, onderwijs, zorg en andere branches die afhankelijk zijn van publiek geld. Daardoor heeft het Noorden in de afgelopen vijf jaar relatief weinig banen verloren; 0,2 procent tegen 1,4 landelijk.

Waar landelijk vooral de commerciële dienstverlening groeide, nam in het Noorden vooral de dienstverlening toe die van overheidsfinanciën afhankelijk is. Een op de drie banen in het Noorden behoort tot de quartaire sector. Landelijk is dat een op de vier. Dat maakt het Noorden relatief erg afhankelijk van de overheid. De relatief gunstige cijfers over het aantal banen zijn verhuullend. Voor de fulltime-banen die in de stuwendende sectoren verdwenen, kwamen veelal parttimebanen terug, vooral in de zorg. Als je de

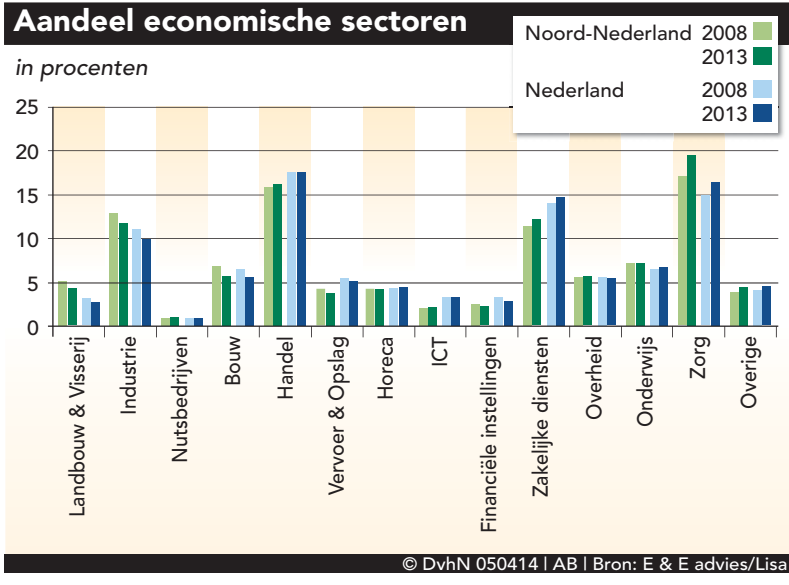
afhankelijk van overheid

werkgelegenheid vertaalt naar het aantal arbeidsjaren is het Noorden zeker zo hard getroffen als de rest van Nederland, misschien wel harder. Er zijn ook veel bedrijven bij gekomen. Veel mensen die hun baan verloren of een slecht arbeidsperspectief hadden, zijn ZZP'er geworden. In 2013 zie je al dat het verlies van werkgelegenheid in de regio harder gaat dan het landelijk gemiddelde. Dat blijft de komende jaren zo. De bezuinigingen door de overheid zullen in het Noorden extra hard aantikken doordat de

quartaire sector hier zo groot is. We hebben nog heel veel ontslagen te gaan. We profiteren ook minder van de groei van de wereldhandel. Vanuit het Noorden is er weinig export. Bedrijven moeten het hier meer hebben van de lokale markt. Maar die is klein en krimpt. Daar komt bij: de noordelijke economie is steeds meer gaan leunen op het gas. Onze economie bestond een jaar of tien geleden nog voor zo'n 15 procent uit gasbaten, nu is dat een kwart. De gassector staat onder maatschappelijke druk en

de winning van het Groningerveld is eindig. Zonder het gas daalt ons aandeel in de landelijke economie. Daar moeten we iets tegenover stellen. Daar wordt ook hard aan gewerkt. Er is veel aandacht voor startups, de doorgroei van bedrijven, exportbevordering en het vermarkten van kennis die in het hoger onderwijs aanwezig is. Het Noorden heeft nog altijd een industrieel fundament dat nieuwe groei kan opleveren.

Bas Doets is directeur van 'E & E advies' in Groningen

De economische structuur van het Noorden lijkt sterker geworden

heid was in het Noorden 3 procent of meer hoger dan in de rest van het land. Bij de volgende crisis – in 1996 – contrasteerde het werkloosheidspercentage van vooral Groningen met het landelijke percentage: 12,1 tegen 7,5. Friesland en Drenthe deden het met 9,3 en 8,3 procent beter. In de jaren '70, '80 en '90 probeerde de Rijksoverheid met extra steunmaatregelen het Noorden op de been te helpen. Streven was de werkgelegenheid in het Noorden op hetzelfde peil te brengen als in de rest van het land. Elhorst: „Als je nu naar de cijfers van 2013 kijkt, zie je dat het verschil toch fors kleiner is geworden. Landelijk is er 8,3 procent werkloosheid, in Friesland 9,3 procent en in Groningen 9,6 procent. Het werkloosheidspercentage van Drenthe is zelfs iets lager dan het landelijk gemiddelde: 8,2 procent. Kennelijk heeft het regionaal beleid toch resultaat gehad. De economische structuur van het Noorden lijkt sterker geworden.”

Samenwerking
De serie 'Het Noorden en de crisis' komt tot stand in samenwerking met het bureau 'E & E advies' in Groningen en het werkgeleheidsregister Lisa.

▲ Paul Elhorst „Ik voorzie een toename van de werkloosheid.” Foto: Corné Sparidaens

Het zal moeilijk worden het tij te keren, voorziet Elhorst. De werkgelegenheid in het Noorden leunt voor een belangrijke deel op de zogeheten quartaire sector, die afhankelijk is van overheidsgeld. Die zal de komende jaren zwaar gebukt gaan onder de bezuinigingen door de overheid. Van de opbloeiende wereld-

handel kan het Noorden relatief weinig profiteren. De drie noordelijke provincies tellen immers weinig exporterende bedrijven. Daarbij is er van de afzet aan de 'thuismarkt', met grote delen van het Noorden waar de bevolking krimpt, weinig te verwachten. Elhorst: „Ondernemers zullen ook nog niet snel weer vast

personeel aannemen. Die willen eerst meer zekerheid over het herstel. En dan heb je nog de imagoscha- de door de aardshokken in Noord-oost-Groningen. Wie begint daar nu een bedrijf?” De cijfers vertellen echter ook goed nieuws. Om dat te verduidelijken, grijpt de hoogleraar terug naar

de oliecrisis van 1973. De werkloosheidscijfers van de drie noordelijke provincies waren toen gelijk of gunstiger dan het landelijk gemiddelde. De malaise in de agro-industrie in met name Groningen sloeg in de jaren zeventig en tachtig hard toe. Dat was ten tijde van de crisis van 1984 zichtbaar in de cijfers. De werkloos-

Werkgelegenheidsontwikkeling per economische sector (2008-2013)

